

Od raspjevanog februara do kišne jeseni

Bio je februar ove naše lijepo pjesničke godine. Ne sjećam se da li je grad bio pod snijegom. Kad mislim na ovaj februar, osjećam toplinu. Onda je zagrijalo pjesničko sunce, mladenačko, raspjevano, lijepo, opojno. Društvo knjižnika Hrvatske ispalilo je rafal iz pet zrelih redenika. Stajale su ispaljene u izlogu: male prugaste simpatične knjižice: Crna Maslina — Vesne Parun, Četvrtoga ne razumjem — Zlatka Tomićića, Mislim na sunce — Miroslava Slavka Madjera, Velenasajam — Bore Pavlovića i Kiše pjevaju na jablanima — Josipa Pupačića.

Tako je počelo. Za mjesec-dva ispraznili su se izlozi. Novo. I opet novo, po put nekog perpetum mobile!... Onda smo čitali...

Vesna — Topla ljubav pod Crnim Maslinama

vama neznanim predajem u dio
svog preboljeni strah
svuj ponos koji mrzim.
i sve suvišne suze

(Napis — pjesma umjesto predgovora)

To su gotovo naivne teme, unutarnji lirski monolozi, meki i topli, široki i ženstveni iz kojih ona stvara simpatičan raspjevan štimung, koji može isto toliko biti Ja, koliko može biti Mi. Ponekad se pitamo, da li se može još šta kazati o Ljubavi — temi stoput ponavljanoj od prastarih rituala do našeg hidrogenskog doba, i da li se uopće može u varijantama kreativnih mogućnosti nešto novo, nedorečeno ispjевati. Vesna je ovom zbirkom dokazala da može, i ne samo to, što više i nazrela, koliko još infantilnog i nedrečenog ima u toj temi... Ovako doživljavati mladost u »snovima«, »pod divljom smokvom«, »u gaj sjenovit, na žalu od srebra« i na »plavim liticama od mjeseca« može zaista jedan supitan, bogato supitan Pjesnik, koji će nakon svojih žalosti zbog »mladića što je gledao u more« poručiti svim moreplvincima: »Budite hrabri! Tu je ona nova zaljubljena, tužna Vesna s naivnim dječačkim mislima, ali i Vesna-Pjesnik, koji se ne igra suvišnim riječima kada treba nešto reći o životu, o sebi, o ljudima...»

Zlatko želi razumjeti četvrtoga

U ovim zgusnutim, nabijenim, čvrstim, ekskluzivnim polifonim stihovima, ovaj bujan i temperamentan mladić uputio se u narcisoid raspravu o Freudovoj teoriji libida.

Jednom je prilikom i sam rekao:

— Problematicu ove zbirke okrštio bih problematikom libida. Libido u petnaest varijanata. Petnaest varijanta — petnaest pjesama. I to je sve.

Ustvari to nije sve. To su tužne i očajničke molitve, stid zbog muškosti i grijeha koji se na momenat pojavljuje kao bunt, a onda kao pesimistička izgubljenost; molitve namijenjene Šivi, indijskom bogu muškosti.

U svakom slučaju zanimljiva tema sa kojom se do sada još nijedan od »hrabrih« nije uhvatio u kostac,

Stihovi ovdje ne teknu, to je bujica riječi koja provaljuje brane pjesničke »sukovirenost«, ali i bujica koja u себi nosi jedan čudan, originalan ritam.

Pjesnik koji misli na sunce

Svako jutro kad ustajem ja mislim
na sunce
na ono po žitu na ono po rijekama
na ono po prosjaciama po lukama
na ono po ledjima vlasta saonama
oblaka

S tim je Madjer krenuo u svoj labirint poezije, misaoni labirint u kojem se on sa svim svojim bujnim, opojnim riječima snalazi. Ponekad potpisje na putnika koji je umoran i žalostan (Pjesma iz umornih predvečerja), a ponekad (u većini slučajeva) ga muči problem svoje angažiranosti, smisao sebe u Prostoru i Vremenu i unutrašnja logika stvari (Predodžbe stvari, Stvar, Soba). Metafora: i to! Najviše metafora, koja je originalna, snažna i nemametljiva. Netko je prorekao ovom mladiću veliku budućnost. Neznam ko je to bio. Mislim da je imao pravo.

Nasmijani Bora

Kad se govori o Bori Pavloviću, onda se obično sjetim jedne novogodišnje karikature iz novina Sjedi nasmijani Bora u kamionu i vozi (kamion prenatpan knjigama). O njemu je u prošlom broju »Polja« govorio Milarić. Dakle, onda, samo nešto:

Tri djevojke mlade
napile se limunade
ispred Bidja
ubio se konj Ridja.

Katkada je potrebno uz ovakve stihove ne samo naglasiti »opasnost takve igre riječima«, već i postaviti pitanje umjetničkog i neumjetničkog u poeziji. To je za sada sve. I još nešto: Bori imamo zahvaliti za vedrinu, vedrinu, vedrinu! To je elementarni optimizam koji prska iz jednog unutarnjeg, nasmijanog, vrlo optimističkog pjesničkog srca. Ako igdje ima smisla govoriti o namijenjenosti lirike, onda to možemo ovdje reći: Covjek kad pročita zbirku njegovih pjesama (ne samo Velenasajam, već sve one: i preko dvadesetdvijel!) osjeti smisao, takav jedan ugodan i topao smisao života. Ima još samo jedno: Kada bi Bora bio toliko velikodušan pa strpač svoje neumjetničke stihove u svoju intimnu fijoku, ostala bi nam jedna podebela knjiga dobrih (zaista dobrih!) pjesama.

Nas sedam braće. Hej! Nas sedam sinova.

Taj prerano sijed mladić, asketskog izgleda donio je sobom sa dalmatinskog krša svoju tragediju porodice...

I pustite me, seljani, u daleki svijet
u daleki širok svijet
(Bez naslova)

Ali to nije tragedija koja čovjeka namni neaktivnim. Postojana, muška boj

u Pupačiću se raspršila u »Hej, dobrojutro, nebo! — Zdravo, mladiću, zdravo! — Dobrojutro more!« To je put iz prvih zburjenosti do svog određenog definiranja akcije u životu. Neposredan, lirski raspjevan, pun života i u najtužnijim trenucima. To je šum riječi. Snaga poetskog izraza. To je ozbiljan rad koji mnogo obećava.

Februar je prošao...

A onda. Na horizontu poezije pojavit će se novo toplo vrelo: Lykos (novinsko izdavačko štamparsko poduzeće — Zagreb) sa Malom bibliotekom poezije Urednik: Cedo Prica.

Bile su to vrijedne, zapažene knjizice:

Osebujna »Plitvička rapsodija« — Cede Price; Muzikalna »Komorna muzika« — S. Mihalić; topla: »Kiše pjevaju na jablanima« — Josipa Pupačića; retrospektivna: »Bivši dečak« — Ivana V. Lalića; intimna: »Raskršće vjetra« — Miroslava Slavka Madjera i sad nedavno? »Epitaf na planini« — Jove Popovića i »Nemiri tijela« — Tomislava Sabljaka.

Medutim, Tomićić je iznenadio!

U izdanju Matice Hrvatske — Biblioteke suvremenih pjesnika (urednik: Gustav Krklec) objavio je »Vode pod ledinom«. Knjiga stihova vrijedna, da se o njoj donese definitivan sud.

Oduvijek sam u izdavačkoj politici gledao utakmicu. Ovoga puta je za 1955 godinu Zlatko Tomićić odnio pehar. Ostaje samo pitanje, da li će ga zadružiti. Pehari su prolazni.

MARINO ŽURI

BELEŠKE

Poetiko blago Rumunije

* Jedan od najznačajnijih književnih dogadjaja u Rumuniji je nesumnjivo pojavu prvog toma Antologije rumunske poezije. Ova Antologija predstavlja zbirku najboljih rumunskih poetskih dragulja počevši od narodne poezije, pa preko pionira umjetničke pesme 17. veka: Varlama, Dosofteia i Mirona Kostina do velikih bardova novičeg vremena: Eminesa, Aleksandrija i Košbuka. Prvi tom nas upoznaje s pesnicima sve do kraja 19. veka. U drugom tomu biće zastupljeni pesnici od prvih decenija 20. veka, pa sve do naših dana.

Književna javnost Rumunije sa velikim zadovoljstvom je dočekala i privila ovu riznicu poetskih ostvarenja rumunske literaturice.

* Češki književni teoretičar Jon Peterník piše u jednom od skorošajnih brojeva praskih »Literarnih novina« o problemu osvježavanja savremene češke poezije. Pošto je konstatovao da je današnja češka poezija u velikoj meri statična, jednostrana, od pesnika nedozivljena, on predlaže za upoznavanje i proučavanje napredne, žive tradicije kako sopstvene poezije, tako i literature ostalih naroda, jer samo tako se može jedna književnost bogatiti i ne predavati.

D. R.